

Dějinné, kulturní a symbolické hranice starověkého Izraele

Rostislav Kůrka

Vedoucí práce: Filip Čapek, Th.D.

Studijní program: Teologie

Studijní obor: Evangelická teologie

Představení: Práce odevzdaná 30. dubna 2013 na ETF UK sleduje tematiku hranic, tak jak ve vícerých úhlech pohledu přichází ke slovu v souvislosti se starověkým/biblickým Izraelem. Stěžejní jsou pro tyto hranice tři rubriky: první jsou dějiny, druhou kultura a třetí jejich symbolika. Práce má celkem 77 stran. Seznam literatury čítá 46 titulů, z čehož drtivou většinu tvoří tituly anglické.

Rozvedení: Autor práce prochází a analyzuje jednotlivá místa v biblických textech, v nichž jsou tématem hranice. Stranou nezůstává ani terminologická diskuze (pojmy *kecáh*, *chóq*, *gevúl*). Hranice, jak Kůrka přesvědčivě dokládá, definují Izrael více způsoby. Základní pohled, který bibličtí autoři akcentují, je hranice a jejich rozsah „od řeky Egyptské až k řece... Eufratu“ (srov. s. 12) o oblíbený merismus „od Danu po Beer-ševu“ (k rozboru viz s. 20nn). To není nicméně celý výměr daného fenoménu. Hranice jako taková v sobě nese otázku po tom, *co* a *kdo* se v rámci těchto hranic nachází a *kdo* a *co* nachází v ně; ve hře je země nejen ve svém geografickém významu, ale také ve významu „konsolidujícím z hlediska víry“ (s. 14). Kůrka detailně sleduje jednotlivé texty, co hranice popisují, a snaží se je zakotvit jak v dohledatelných geografických tak i nábožensko-kulturních a symbolických souřadnicích, čímž se ukazuje, jak těsné a zároveň komplexní je ve Starém zákoně sepětí geografie a teologie. Jedním z dílčích závěrů je, že Izrael lze členit na „vlastní“ a „vnější“ (s. 19). Stranou autorových analýz nezůstává skutečnost, že konkrétní biblické látky pojednávají Izrael a jeho hranice také *jako* eschatologickou skutečnost, kde jsou součástí „znovu“ všechny reintegrované kmeny (tak Ezechiel 47). Tento koncept tvoří kontrast k textu Nu 34, jenž je jakýmsi manuálem chystaného záboru Zaslíbené země a teologickou proklamací „panizraelismu“ (srov. s. 27). Pozoruhodná je autorova úvaha nad hranicemi jako symbolicky (zde především literárně) petrifikovaným útvarem mezi velmocemi Nilu (tj. Egypta) a Eufratu (tj. Novoasyrské a Novobabylónské říše; tak viz s. 29).

Závěrem je v práci konstatováno, že „ve většině vymezení... je cílem představit jednotný Izrael („vnitřní“) a zapomenout na rozdělení severního a jižního království“ (s. 72).

Tamtéž nicméně zaznívá také, že je „geografické vymezení navíc ovlivněno mytickými představami o povaze světa. Kosmos – Izrael – je ohraničen vodami (řekami) a za nimi se rozkládá nepřátelský svět“ (tamt.). Jakoby v protikladu k tomuto stojí Kůrka zajímavá úvaha, že pokud by byli autory textů pojednávajících hranice exilní kruhy (ať již redaktoři či pisatelé), pak by zmínka Eufratu mohla zahrnovat exulanty, kteří by tímto byli „skoro doma“ (s. 27).

Silné stránky: Argumentace, která je v práci předkládána, je vyvážená a styl jazyka zdravě úsporný. Kůrka se jeví jako skeptik ve chvíli, kdy by se z nedostatečně podložených ‚dat‘ měl vytvořit obraz, který neodpovídá ověřitelné realitě. Tato skepse nestojí, jak by se dalo z povahy věci očekávat, jen na straně evaluace biblických textů, ale také na straně hodnocení materiální kultury, pokud by měla být příliš ‚konkluzivní‘. Totéž platí i pro rekonstrukci případných geografických hranic tam, kde jsou v podání biblických textů sporné nebo stěží dohledatelné (tak např. diskuze o lokalizaci ‚Nilu‘). Zde je dobře vidět, že se autor osobně seznámil se soudobou archeologickou a historiografickou debatou v celé její význačnosti.¹

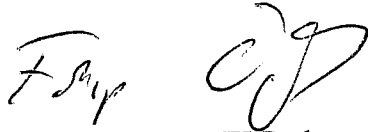
Slabé stránky: Práci nelze vyčíst celkově nic zásadního. Kromě ojedinělé nepřesnosti (na s. 57 jde snad o Jokneám) a několika překlepů (s. 13 Ezedráš; s. 46 šewa u geografika cedad, s. 53 vnějším, s. 73 přeci jen) by bylo bývalo možná dobré více rozvést teologické implikace tématu hranic v jasnějších dějinných souvislostech (exilně-poexilních apod.). Tento požadavek by nicméně vydal na samostatnou diplomovou práci.

Otázky pro autora:

1. Jak hodnotíte textově-kritickou tezi, že v Joz 1,4 je septuagintní znění oproti stávajícímu hebrejskému starší? (srov. s. 31)
2. Co se míní tím, že mezi dějinnou realitou a biblickým popisem panuje „dynamika“ (s. 71)? Jak tuto dynamiku definovat?

Práci považuji za zdařilou a navrhuji ji hodnotit mezi stupni **A** a **B**.

V Třebechovicích p/O 8. června 2013

Filip Čapek, Th.D., ETF UK Praha

¹ Kolega Kůrka se zúčastnil archeologické kampaně v Chirbet Qeiyafa v roce 2011 pořádané ETF UK.